

HELLIGKORS KATOLSKE KIRKE

TIDLIGERE LEMVIG METODISTKIRKE

Den tidligere metodistkirke på hjørnet af Østergade og Østerbrogade, kaldet Jesuskirken, er opført 1905 og indviet 19. aug. 1906. Metodistmenigheden, der var dannet i 1890'erne, betjentes i mange år fra Holstebro, senere fra Silkeborg. Bygningen blev 1977 afhændet til den katolske menighed og genindviet 8. jan. 1978 under navnet Helligkors kirke (jfr. middelalderligt *†*kapel af samme navn, s. 334). Den katolske menighed betjenes fra Viborg.

Kirken (foto s. 422) er et lille rektangulært langhus med orientering nord-syd, opført af røde mursten med lyse cementbånd og tækket med sortglaserede tegl. Den er holdt i middelalderformer med kamtakkede, blændingsprydede gavle og har en lille *tagrytter* over sydenden. En indskriftløs tysk **klokke* af stål, formodentlig fra o. 1906, er nedtaget i forbindelse med kirkens renovering 1977 og siden afhændet til Lemvig Gymnasium.

LEMVIG KIRKEGÅRD

Den middelalderlige *†kirkegård* omkring kirken (jfr. s. 334f.) tjente som byens begravelsesplads indtil 1807, da den nuværende, højt beliggende på Vesterbjerg blev anlagt. Den nye kirkegård, der endnu 1870 betegnedes som 'Assistens kirkegård',¹ blev indviet forud for den første begravelse 16. juni 1807. Den udgjorde efter udvidelser 1872, 1901 og 1917 i alt 3,3 hektar og er yderligere udvidet 1934 og 1966.²

Kirkegårdens ældste afsnit, i dag dens søndre del, var 1866 hegnet med jorddiger og hække af hvidtjørn (mod vest og nord) samt træstakitter (mod øst og syd). Hovedindgangen i syd, ud til landevejen (nu Vesterbjerg), var en tømret port med ganglåger. Begravelserne var opdelt i fem kvarterer, adskilt af seks hovedgange.¹ Ifølge et reglement fra 1807 var der til hver grav afsat en nummereret plads på 5x4 alen, og begravelserne skulle følge hinanden 'uden forskel afstand, vilkår eller betaling'. I årene 1810-42 leverede sten-

hugger Laurids Carstensen i Rom et større antal nummererede stenpæle, der blev nedsat mellem gravene.³

I dag består hegnet af hække og en blandet busk- og træplantning inden for et trådhegn. Låger og porte er moderne stålkonstruktioner. Langs gangene er der rester af ældre alleer af elm, ask og røn.

Ligkapellet (fig. 1) midt på kirkegården er opført 1915 efter tegninger⁴ af arkitekt Helge Bojsen-Møller.⁵ Det er en lav, hvidkalket og teglhængt bygning i tre afsnit, hvoraf det nordre senere er udvidet. Kapellet, der er orienteret nord-syd og har stræbepiller i to afsæt langs flankemurene, er bygget omkring et ældre og mindre (*†*)*ligkapel*, som var opført 1880 efter tegning af arkitekt Tage Olivarius.⁶ Ved udvidelsen 1915 blev det gamle kapels langmure gennembrudt af spidsbuede arkader og sat i forbindelse med to flankerende 'sideskibe'. Nu er

rummet samlet i ét. - En fritstående klokkestabel med teglhængt pyramidetag er 1985 opstillet nordvest for kapellet. En klokke, ophængt heri (tvm. 88 cm), er ifølge en versalindskrift »Støbt til Lemvig kirkegårds-kapel af Pierre Paccard i Frankrig i året 1985«; midt på klokkelegemet: »Krist stod op af døde«.

En tidligere bolig for graveren øst for kirkegårdens ældste afsnit tjener nu som kontor. En ældre *†graverbolig* var opført 1849. Det var et lille grundmuret og teglhængt hus, hvis vestre ende, der vendte ud til kirkegården, benyttedes som *†ligstue*.¹

Kirkegårdsmonumenter. 1) O.1812, over Christiane Frederikke Stougaard, f. Bræmer, *8. sept. 1775, †14. april 1812. »Fred med hendes Støv«. Oprejst hvid marmorplade med fordybde versaler, 58x43 cm. På gravsted i kirkegårdens søndre afsnit.

2) O.1835, over købmand, stempelpapirforhandler samt forhenværende kirkeværge i Lemvig, Peder Winkel, *8. marts 1770, †21. aug. 1835, og hustru, Ane Marie Winkel, f. Madsen, *14. marts 1772, †25. febr. 1849. »De ihukom Guds Ord og besøgte Faderløse og Enker i deres Trængsler og søgte at bevare sig ubesmittet af Verden«. Liggende, rød sandsten, 285x131 cm, med profileret kant og kursivindskrift. I hjørnerne indfældede medaljoner af hvid marmor

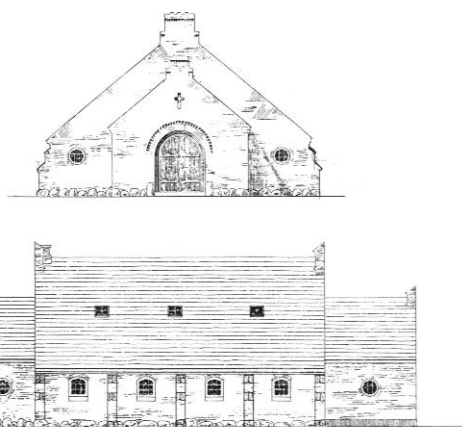

Fig. 1. Forslag til ligkapel på Lemvig kirkegård (s. 423). Opstalter af syd- og østside. 1:300. Tegnet af Helge Bojsen-Møller 1914. - *Vorschlag für die Leichenhalle auf dem Friedhof von Lemvig. Aufrisse von Süd- und Ostwand. Gezeichnet 1914.*

Fig. 2. Kirkegårdsmonument nr. 4, o. 1928 (s. 424) for digteren Thøger Larsen, udført af Torvald Westergaard. Tage E. Christiansen fot. 1958. - *Friedhofsmonument Nr. 4, für den Dichter Thøger Larsen, ausgeführt von Torvald Westergaard, um 1928.*

med Gudsøje, sommerfugl, kors og opslået bog. Henlagt inden for hegnet i kirkegårdens søndre afsnit.

3) O.1865, over toldoppebørselskontrollør D. L. Lund, *25. april 1797, †25. okt. 1865. »Han var en trofast Broder og en kiærlig Ven. Kiøbt til 1965«. Liggende, rød sandsten, 165x83 cm, øverst med hvidt, indfældet marmorkors. Indskrift med fordybde versaler. Henlagt inden for hegnet i kirkegårdens søndre afsnit.

4) (Fig. 2), o. 1928, over digteren Thøger Larsen, *5. april 1875 i Underbjerg i Tørring, †29. maj 1928 i Lemvig, og (hustru) Thyra Larsen, f. Paludan, *3. dec. 1872 i Tvilum, †6. jan. 1961 i Lemvig. Hvid marmorstele udført af Torvald Westergaard, 80x68 cm, facaden udformet som et antikt tempel med korintiske søjler. På gravsted nord for ligkapellet.

Foruden af sidstnævnte sten præges kirkegården i usædvanlig grad af gode monumenter, udført af *sten- og billedhuggerne* Torvald og Ejgil Westergaard, far og søn, aktive i Lemvig fra hhv.

1923 og 1948.⁷ Af disse mange, normalt usigenerede sten kan fremhæves følgende seks, hvoraf nr. 6 er udført af Torvald Westergaard, de øvrige af Ejgil Westergaard.

5) (Fig. 3), o. 1946, over (kusk Adolf Lind, kaldet) Dolle, *1907, †1946, »En trofast sjæl og slidets mand«. Gravmindet er en vandreblok af granit, ca. 66x90 cm, der i relief viser kusken med vogn og heste agende sten fra byen op til kirkegården. Relieffet er udført i Ejgil Westergaards lærlingetid. I kirkegårdens vestre afsnit.

6) (Fig. 4), 1950-52, for Torvald Westergaard, *1901, †1988, og (hustru) Agnete Westergaard *1905, †1993, udført af ham selv. Stående kvindefigur af granit, 155 cm høj, i nærmest ægyptiserende stil. Bag på figurplinten er med versaler indhugget »Bernadette«, bag på figuren nederst »T(orvald) W(estergaard) 1950-52«. På gravsted i kirkegårdens nordøstre afsnit.

7) (Fig. 5), o. 1952, over (musiklærer) Frederik Them, *1891, †1952, og (hustru) Thora Them, *1894, †1959. Grå granitstele, 84x100 cm, med tredelt forside med versalindskrift i midten, flankeret af udhuggede noder til trompetfanfare. Udført af afdødes elev, Ejgil Westergaard. På gravsted nord for ligkapellet.

8) O.1956, over (violinist) Axel Caspersen, *16. okt. 1893, †19. marts 1956, og (hustru) Agnes Caspersen, *7. marts 1894, †6. jan. 1983. Rejst vandreblok af granit, ca. 105x120 cm, med

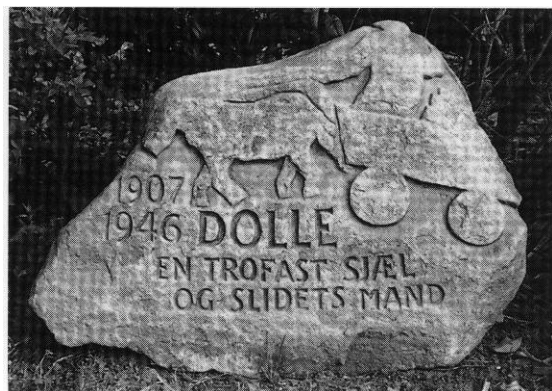

Fig. 3. Kirkegårdsmonument nr. 5, o. 1946 (s. 425) for kusken Adolf Lind, kaldet Dolle, udført af Ejgil Westergaard. NJP fot. 1999. - *Friedhofsmonument Nr. 5, für den Kutscher Adolf Lind, genannt Dolle, ausgeführt von Ejgil Westergaard, um 1946.*

Fig. 4. Kirkegårdsmonument nr. 6, figuren Bernadette, 1950-52 (s. 425) for sten- og billedhuggeren Torvald Westergaard, †1988, udført af ham selv. NJP fot. 1999. - *Friedhofsmonument Nr. 6, die Figur Bernadette, für den Steinmetz und Bildhauer Torvald Westergaard, †1988, von ihm selbst ausgeführt 1950-52.*

udhævede versaler, hvorover korslagt violin og bue. På gravsted vest for kapellet.

9) O.1956, over forstander på Nr. Nissum Seminarium, P. C. Gjelstrup, *19. okt. 1888, †28. maj 1983, og (hustru) Margrethe Gjelstrup, *9. febr. 1894, †25. april 1956. Granitstele, 132x89 cm, med rektangulært reliefvisende fem syngende børn og unge og herover »Gloria in excelsis deo«. På gravsted i kirkegårdens nordøstre afsnit.

10) (Fig. 8), o. 1963, over (cykelsmeden) Julius, *1906, †1963. Lille vandreblok af granit, ca. 55x60 cm, med versalindskrift og et stregreliefvisende den pukkelryggede cykelsmed med tre cykler. På gravsted øst for kapellet.

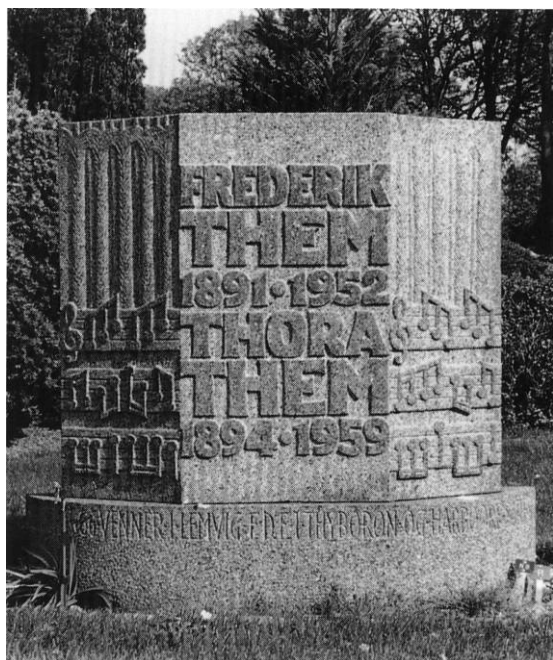

Fig. 5. Kirkegårdsmonument nr. 7, o. 1952 (s. 425) for musiklærer Frederik Them, udført af Ejgil Westergaard. NJP fot. 1999. - *Friedhofsmonument Nr. 7 für den Musiklehrer Frederik Them, ausgeführt von Ejgil Westergaard, um 1952.*

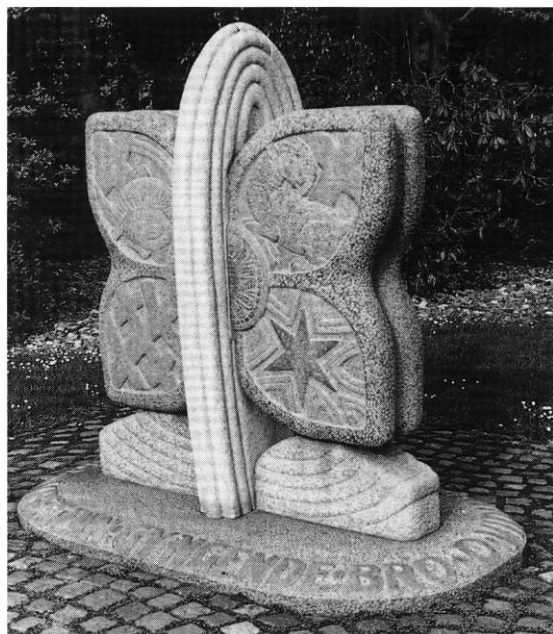

Fig. 6. Monument på fælles urnegrav, Sommerfuglen, 1973 (s. 426), udført af Ejgil Westergaard. NJP fot. 1999. - *Monument für ein gemeinsames Urnegrab, der Schmetterling, ausgeführt von Ejgil Westergaard, 1973.*

Fællesgrave. 1) O.1970 er i kirkegårdens vestafsnit indrettet en mindelund over omkomne fiskere. Stedet markeres af et *granitkors*, 170 cm højt, udført af Ejgil Westergaard til »Mindet om dem, der blev paa havet«. I en halvkreds omkring fællesmonumentet er opstillet sten med navne på ni fiskere, der omkom i årene 1968-83 med fem kuttere, alle hjemmehørende i Lemvig.

2) På den fælles urnegrav, Urnehaven, i kirkegårdens vestlige del er 1973 afsløret et *monument*, 'Sommerfuglen' (fig. 6), af Ejgil Westergaard (jfr. model i sognekirkens våbenhus). Det er udført i fire dele af vekselvis rød og grå granit; højde 160 cm. På det ovale fundament er gengivet salmecitatet »O vidunder tro, du slaar over dybet din gyngende bro«, og på vingesiderne er udhugget otte symboler: Jesumonogram, tornekrone, anker og Kristusmonogram samt kors/fisk (en rødspætte), korslam, kors-tegn og stjerne.

3) I et afsnit for urnebegravelser i kirkegårdens østre del er 1997 opstillet et *monument* af granit, signeret »Ejgil W(estergaard) 1997«. På den oprejste, grålige sten, 95 cm høj, er i relief fremstillet en engel, som breder armene ud og holder sol og måne skjærmende over to mennesker. Nederst salmecitatet »O vidunder tro...«.

Fællesgrave fra 2. verdenskrig (fig. 7). 1) I kirkegårdens vestre afsnit er under et korsmonument samlet og genbegravet 46 *engelske og allierede flyvere*. Gravene, der vedligeholdes af The Commonwealth War Graves Commission, markeres med de gængse lyse engelske mindesten, de fleste med korsmærker, en enkelt dog med jødestjerne og én med den polske ørn. Foruden britter, heriblandt en sømand, er der begravet tre canadiere, to australiere, en newzealænder og en polak samt en ukendt allieret flyver og en ukendt tysk soldat. Den første flyversoldat omkom 25. maj 1941.

2) Umiddelbart vest herfor er samlet og genbegravet 81⁸ *tyske soldater og flygtninge*. På det græsklædte område står 29 korsformede gravminder af gængs tysk type fra 2. verdenskrig med op til fire navne pr. sten (jfr. Holstebro s. 330). De begravede er døde i perioden 6.juli

Fig. 7. Fællesgrave fra 2. verdenskrig (s. 426). Bagest grave med engelske flyvere og foran disse grave med tyske soldater og flygtninge. NJP fot. 1998. - *Gemeinschaftsgrab aus dem 2. Weltkrieg. Ganz hinten Gräber englischer Flieger und davor Gräber deutscher Soldaten und Flüchtlinge.*

1940 til 15. aug. 1945, de fleste i sommeren 1945. Elleve børn i alderen 0-5 år er begravet i foråret og sommeren 1945. En liggende mindesten bæ-

rer indskrift på tysk og dansk: »Hier ruhen 63 deutsche Soldaten und 17 Flüchtlinge, Opfer des zweiten Weltkrieges«.

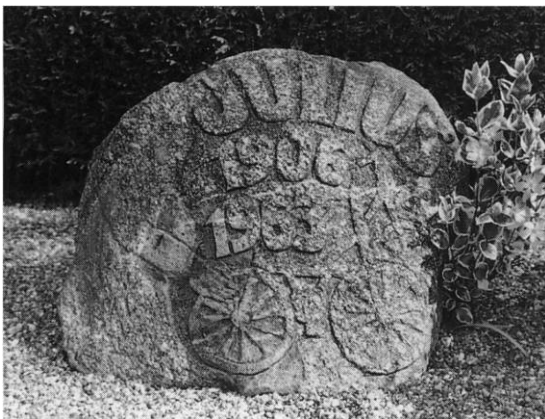

Fig. 8. Kirkegårdsmonument nr. 10, o. 1963 (s. 425) for cykelsmeden Julius, udført af Ejgil Westergaard. NJP fot. 1999. - *Friedhofsmonument Nr. 10 für den Fahrradschlosser Julius, ausgeführt von Ejgil Westergaard, um 1963.*

KILDER OG HENVISNINGER

¹ LAVib. *Lemvig præsteark.* Synsprotokol for Lemvig kirke 1862-1925 (C 483.40).

² J. Søndergaard Jacobsen, *Lemvig Købstads Historie*, Lemvig 1969, 53-54.

³ LAVib. *Ribe bispeark.* Lemvig kirkes rgsk. 1777-1851 (C 4.1288-91).

⁴ LAVib. *Lemvig kirkeinsp.ark.* Forskellige dok. 1806-1915 (C 626.9).

⁵ LAVib. *Ribe bispeark.* Lemvig kirkes rgsk. 1910-22 (C 4.1789).

⁶ LAVib. *Ribe bispeark.* Lemvig kirkes rgsk. 1874-80 (C 4.1294).

⁷ Ejgil Westergaard (født 1928) overtog 1964 værkstedet efter faderen Torvald Westergaard (1901-88).

⁸ Mindestenen (jfr. ndf.) angiver antallet til 80, men en optælling af navnene på gravstenene giver 81.

Redaktion ved Niels Jørgen Poulsen 1999.